

ЕВРОПЕЙСКА
КОМИСИЯ

Брюксел, 19.3.2014 г.
COM(2014) 177 final

СЪОБЩЕНИЕ НА КОМИСИЯТА

относно Европейската гражданска инициатива: „Водата и санитарно-хигиенните условия са човешко право! Водата е обществено благо, а не стока!“

1. ВЪВЕДЕНИЕ

Европейската гражданска инициатива, въведена с Договора от Лисабон, с цел да се окуражи по-голямо демократично ангажиране на гражданите в европейските дейности¹, позволява на един милион граждани на Европейския съюз (ЕС), с произход от поне седем държави членки, да призват Европейската комисия да предложи законодателство по въпроси от компетентността на ЕС. Това е първият по рода си инструмент за демокрация на участието на равнище ЕС. От стартирането му през април 2012 г. над 5 милиона граждани са се подписали за над 20 различни инициативи.

Right2Water („Право на вода“) е първата европейска гражданска инициатива, която е изпълнила изискванията, посочени в Регламента на Европейския парламент и на Съвета относно гражданската инициатива. Тя бе официално представена на Комисията от нейните организатори на 20 декември 2013 г., след като получи подкрепата на повече от 1,6 млн. граждани.

В съответствие с разпоредбите на Регламента относно гражданската инициатива, Комисията разполага с три месеца, за да представи своя отговор на тази инициатива в съобщение, в което да изложи *„своите правни и политически заключения за нея, действията, които смята да предприеме, ако има такива, и причините за решението дали да предприеме тези действия или не“*².

Комисията прие организаторите на 17 февруари 2014 г. и в същия ден на организаторите беше предоставена възможност да представят инициативата си на публично изслушване, организирано в Европейския парламент. Приложение I съдържа допълнителна информация относно процедурните аспекти на тази първа гражданска инициатива.

С инициативата Right2Water („Право на вода“) се приканва Комисията да *„предложи законодателство, което да реализира човешкото право на вода и санитарно-хигиенни условия, както са признати от Обединените нации, и да насърчава предоставянето на вода и санитарно-хигиенни условия като основни обществени услуги за всички“*³.

С инициативата се *„настоява за:*

- *институциите на ЕС и страните членки да бъдат задължени да гарантират, че всички жители ще се ползват от правото на вода и санитарно- хигиенни условия;*
- *снабдяването с вода и управлението на водните ресурси да не бъдат предмет на „правилата на вътрешния пазар“ и водните услуги да бъдат изключени от либерализация;*

¹ Регламент (ЕС) № 211/2011 на Европейския парламент и на Съвета относно гражданската инициатива; ОВ L 65, 11.3.2011 г., стр. 1.

² В съответствие с разпоредбите на член 10, параграф 1 от Регламента относно гражданската инициатива

³ <http://ec.europa.eu/citizens-initiative/public/initiatives/finalised/details/2012/000003>

- *ЕС да увеличи своите усилия за постигане на всеобщ достъп до вода и санитарно-хигиенни условия*“.

Инициативата повдига въпроси от общ характер, като обхваща широк спектър от политики на равнище ЕС и на равнище държави членки. Тя трябва да бъде разглеждана в съответствие с разпоредбите на Договора за ЕС, включително и по-специално принципите на предоставената компетентност, пропорционалност и субсидиарност.

2. АКТУАЛНО СЪСТОЯНИЕ

Достъпът до безопасна питейна вода и канализация е неразривно свързан с правото на живот и на човешко достойнство и с необходимостта от подходящ жизнен стандарт.

През последното десетилетие в международното право бе признато правото на безопасна питейна вода и канализационна инфраструктура, най-вече на равнище на Организацията на обединените нации (ООН)⁴. Резолюция 64/292 на Общото събрание на ООН признава, *„че правото на безопасна и чиста питейна вода и канализация е човешко право от съществено значение за пълноценния живот и пълното осъществяване на всички човешки права“*. Освен това, в окончателния заключителен документ на Конференцията на ООН за устойчивото развитие (Рио + 20) от 2012 г. държавните и правителствени ръководители и представители на високо равнище потвърдиха своите *„ангажименти за това правото на човека на безопасна питейна вода и канализация да се приложи постепенно за [техните] граждани с пълно зачитане на националния суверенитет“*⁵.

На европейско равнище Парламентарната асамблея на Съвета на Европа декларира, *„че достъпът до вода трябва да бъде признат като основно човешко право, тъй като той е от съществено значение за живота на земята и е ресурс, който трябва да бъде споделен от човечеството“*⁶. ЕС също така потвърди, *„че всички държави имат задължения за спазване на човешките права по отношение на достъпа до безопасна питейна вода, която трябва да е на разположение, да е достъпна физически, да е на достъпна цена и с приемливо качество“*⁷.

Тези принципи са продиктували и действия на ЕС. В Рамковата директива на ЕС за водите се признава, че *„водата не е просто търговски продукт, а по-скоро наследство, което следва да бъде опазено, защитено и третирано като такова“*⁸. Някои права и принципи, определени в Хартата на основните права на ЕС, може да се тълкуват като имащи пряко отношение спрямо достъпа до чиста вода и канализация. Ефикасната защита на основните права, като например правото на достойнство (член 1) или правото на живот (член 2), е явно засегната от липсата на достъп до чиста вода и

⁴ т.е. Резолюция № 64/292 на Общото събрание на ООН от 3.8.2010 г. и на Съвета на ООН по правата на човека

Резолюции 7/22 от 28.3.2008 г. и 15/9 от 6.10.2010 г.

⁵ <http://www.un.org/en/sustainablefuture/>

⁶ Резолюция № 1693/2009 на Парламентарната асамблея на Съвета на Европа.

⁷ Декларация на Върховния представител г-жа Катрин Аштън от името на ЕС по случай Световния ден на водата, 22 март 2010 г.: <http://register.consilium.europa.eu/> : doc 7810/10

⁸ Първо съображение на Рамковата директива на ЕС за водите, 2000/60/ЕО

канализация. Освен това, ангажиментът на ЕС за висока степен на защита на околната среда⁹ (член 37) също следва да бъде взет предвид в този контекст. Въпреки че Хартата се прилага за държавите членки, единствено когато прилагат правото на ЕС, която и да е разпоредба на правото на ЕС трябва да бъде в съответствие с Хартата. Оттук следва, че всички институции и органи на ЕС трябва да зачитат правата, залегнали в Хартата, както и да гарантират, че всяка мярка, предприета на основание на Договора, е съвместима с тези права.

Това е контекстът, в който Комисията е анализирала гражданската инициатива, с оглед да изложи своите заключения в съответствие с член 10 от Регламента относно гражданската инициатива.

Приносът на ЕС към по-качествена и по-достъпна вода

С оглед да се гарантира и подобри достъпът до вода и канализация, три елементи са от ключово значение: качеството, физическата наличност и достъпността на цените на водата.

ЕС даде своя принос за осигуряване на достъп до безопасна питейна вода и канализация за населението на държавите членки чрез два основни вида действия. Първо, ЕС създаде амбициозни стандарти за качеството на водата, като гарантира високо равнище на защита както за общественото здраве, така и за околната среда. На второ място, ЕС предоставя финансова подкрепа за разширяване и подобряване на водните инфраструктури в държавите членки, като по този начин допринася както за укрепването на качеството, така и за физическия достъп до услуги, свързани с водите.

ЕС въведе минимални изисквания за **качество на водите** през 70-те години на миналия век и постепенно разшири своето законодателство в областта на водите през последните четири десетилетия. Рамковата директива за водите¹⁰, Директивата за питейната вода¹¹ и Директивата за пречистването на градските отпадъчни води¹² са основните нормативни актове на ЕС в тази област.

Такова едно законодателство има за цел цялостен подход към управлението на водите и с него се гарантира, че водата отговаря на строги изисквания и по този начин е безопасна, здравословна и чиста. Прилагането на тези правила на ЕС за околната среда допринесе значително за подобряване на качеството на питейната вода в ЕС, особено в Източна и Централна Европа.

⁹ Член 191, параграф 2 от ДФЕС гласи, че политиката на Общността в областта на околната среда има за цел постигането на високо равнище на защита, като взема предвид различната ситуация в регионите на Общността.

¹⁰ Директива 2000/60/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 23 октомври 2000 г. за установяване на рамка за действията на Общността в областта на политиката за водите, Официален вестник L 327, 22.12.2000 г., стр. 0001—0073.

¹¹ Директива 98/83/ЕО на Съвета от 3 ноември 1998 г. относно качеството на водите, предназначени за консумация от човека, ОВ L 330, 5.12.1998 г., стр. 32—54.

¹² Директива 91/271/ЕИО на Съвета от 21 май 1991 г. за пречистването на градските отпадъчни води, ОВ L 135, 30.5.1991 г., стр. 40—52.

С политиката на сближаване на ЕС от много години силно се подкрепят усилията на държавите членки в развитието и усъвършенстването на инфраструктури, като осигуряване **достъп до питейна вода и услуги относно отпадъчните води**. Например, от 2007 г. насам на повече от 2,6 милиона души в девет различни държави членки е било осигурено подобро снабдяване с питейна вода благодарение на финансова подкрепа от страна на ЕС; още 5,7 милиона души, живеещи в 14 различни държави членки, са били свързани с подобро пречистване на отпадъчните води. През последните седем години (2007—2013 г.) финансовата подкрепа от ЕС за инвестиции в снабдяването с питейна вода и строителни проекти и инфраструктура относно отпадъчните води възлиза на почти 22 млрд. EUR.

Достъпността на цените на водата е също така ключов елемент, тъй като той се отнася до ефективния достъп до свързани с водите услуги за всички. ЕС не играе роля в определянето на цените на водата, които се установяват на национално равнище. Законодателство в областта на околната среда на ЕС, свързано с водите, обаче определя някои основни принципи за политиките за ценообразуване на водата в държавите членки. Рамковата директива за водите изисква от държавите членки да гарантират, че цената за потребителите на вода отразява реалните разходи за използване на водните ресурси. Това насърчава устойчивото използване на ограничените водни ресурси. Политиката на ЕС в областта на водите се основава на принципа, че достъпността на цените на свързаните с водата услуги е от решаващо значение. Националните органи са компетентни за предприемане на конкретни мерки за защита на лицата в неравностойно положение и за борба с въпросите на оскъдицата на водата (например чрез подпомагане на домакинствата с ниски доходи или чрез установяването на задължения за обществена услуга).

Осигуряването на свързани с водата услуги на вътрешния пазар

В ЕС решението за това как най-добре да се извършват свързани с водата услуги е твърдо в ръцете на публичните органи в държавите членки. Предоставянето на свързани с водата услуги като цяло е отговорност на местните публични органи, които са най-близо до гражданите и знаят техните опасения.

Публичните органи са напълно свободни да изпълняват съответните задачи пряко, чрез собствени средства, или да ги възлагат на правно обособени, изцяло публични, „вътрешни“ субекти. Те могат също така да решат да възлагат на външни изпълнители свързаните с водата услуги, частично или изцяло, за управление от частни или смесени субекти. При тази си дейност публичните органи имат пълното право да установят ясни задължения за частни оператори, за да се гарантира, че услугите, предоставяни в рамките на техния географски район на компетентност, отговарят на предписаните стандарти.

От своя страна ЕС се грижи за това основните принципи на Договора, като прозрачност и равно третиране, да са спазени. В същото време правилата от Договора изискват от

ЕС да остане неутрален по отношение на националните решения, регулиращи режима на собственост за водните предприятия¹³.

Правилата на вътрешния пазар на ЕС напълно зачитат компетентността на публичните органи да гарантират необходимите стандарти за качество на услугата, да вземат решения относно приложимите тарифи и да налагат съответните задължения за обществена услуга (напр. защита на потребители в неравностойно положение). Тези правила са предназначени да подобрят прозрачността, да осигурят липса на дискриминация и да дадат възможност на гражданите да получи най-добра стойност срещу парите, които плащат като такси или данъци. Например чрез правилата на ЕС за обществените поръчки се гарантира, че, ако публичните органи решат да използват външно дружество за предоставяне на услуги за управление на водите, процесът на подбор е прозрачен и осигурява най-изгодната оферта за потребителите. Ако вместо това публичните органи изберат да предоставят тези услуги чрез сътрудничество между публични институции, законодателството на ЕС в областта на обществените поръчки е също така налице, за да осигури безопасна и гъвкава правна рамка за сътрудничество.

Във връзка със загрижеността, изразена от гражданската инициатива, че водоснабдяването и управлението на водните ресурси не следва да бъдат подлагани на „правилата на вътрешния пазар“ и че „услугите, свързани с водата, се изключват от либерализация“, Комисията потвърждава, че законодателството в областта на обществените поръчки не се прилага, когато местните органи решат сами да предоставят услугите посредством съвместно предприятие или чрез дъщерно предприятие¹⁴.

Спецификата на услугите, свързани с водата, и санитарно-хигиенните услуги, както и тяхната важност за удовлетворяване на основните нужди на населението, бяха последователно възприети в законодателството на ЕС. Концесиите във водния сектор често са обект на специфични и сложни договорености, които изискват специално внимание, като се има предвид „значението на водата като обществено благо от фундаментално значение за всички граждани на Съюза“¹⁵. Концесиите за питейна вода, както и някои концесии за третиране и обезвреждане на отпадъчни води, се изключват от приложното поле на новите правила на ЕС относно възлагането на договори за концесия. Освен това водоразпределението и водоснабдяването и услугите, свързани с отпадъчните води, са изрично изключени от прилагането на свободното

¹³ С член 345 от Договора за функционирането на ЕС ясно се установява „принципа на неутралност“ във връзка с правилата, регулиращи режима на собственост в държавите членки. ЕС следователно не може да предприема правни действия, които засягат правилата, регулиращи режима на собственост, включително тези, засягащи собствеността на предприятия, които предоставят обществена услуга, като например осигуряването на вода.

¹⁴ Това е при определени условия, посочени в член 23 на Директива 2004/17/ЕО на Европейския парламент и на Съвета относно координиране на процедурите за възлагане на обществени поръчки от възложители, извършващи дейност във водоснабдяването, енергетиката, транспорта и пощенските услуги (ОВ L 134, 30.4.2004 г.)

¹⁵ Съображение 40 от наскоро приетата Директива на Европейския парламент и на Съвета относно възлагане на договори за концесия (PE-CONS 73/13, предстои публикуване в ОВ)

трансгранично предоставяне на услуги, както е предвидено в Директивата за услугите¹⁶.

Дългосрочен ангажимент на ЕС в световен мащаб

Намаляването на бедността, приобщаващият растеж и устойчивото развитие зависят в голяма степен от наличието и качеството на водоснабдяването. Над 2,6 милиарда души по света нямат достъп до подобрени хигиенно-санитарни условия и почти един милиард души все още пият непречистена питейна вода. Напредъкът за постигане на Целите на хилядолетието за развитие (ЦХР) относно безопасната питейна вода е налице, но светът изостава във връзка с постигането на целта за канализация, като тези условия все още липсват на повече от един милиард души, въз основа на настоящите тенденции.

Ангажиментът на ЕС за гарантиране на достъпа до безопасна питейна вода и канализация и насърчаване на интегрираното управление на водните ресурси в страните партньори е с дългосрочен характер. Специална политическа рамка е в сила от 2002 г. насам, въведена със *Съобщението относно управлението на водите в развиващите се страни*¹⁷. Това доведе до **инициативата на ЕС за водите**¹⁸, политически инструмент, имащ за цел да подобри сътрудничеството и да предостави по-ефективна помощ за развитие посредством партньорство и многостранен подход.

Целите на политиката на ЕС са преобразувани в много конкретни действия с голяма финансова помощ през последното десетилетие, включително чрез създаването на Съвместния фонд за водата АКТЬ—ЕС¹⁹ през 2004 г. Като пряк резултат от помощта на ЕС повече от 70 милиона души получиха достъп до подобро водоснабдяване, а 24 милиона души — до канализационни съоръжения между 2004 и 2013 г.

ЕС и неговите държави членки понастоящем осигуряват близо 1,5 милиарда EUR всяка година за програми за водоснабдяване, канализация и хигиена (WASH) в развиващите се страни. Това прави Съюза **най-големият самостоятелен донор** за водния сектор.

От 2007 г. насам ЕС е предоставил около **2,5 млрд. EUR за действия в областта на водоснабдяването и канализацията в повече от 60 страни партньори**²⁰. Много действия на ЕС в областта на водоснабдяването и канализацията се състоят в развитието на инфраструктури, като водоснабдяване и канализация, станции за питейна вода и пречиствателни станции за отпадъчни води, водоснабдяване на селските райони в разпръснати зони и канализация на селските райони.

Освен това ЕС е най-големият донор на средства за хуманитарни действия в сектора WASH, като понастоящем отделя всяка година около 200 млн. EUR, за да се гарантира навременен и достоен достъп до достатъчни и безопасни услуги, свързани с водата, за населението, застрашено от текущи или предстоящи хуманитарни кризи.

¹⁶ Директива 2006/123/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 12 декември 2006 г. относно услугите на вътрешния пазар

¹⁷ COM(2002) 132 окончателен.

¹⁸ www.euwi.net

¹⁹ АКТЬ: държави от Африка, Карибите и Тихоокеанския басейн

²⁰ Това не включва помощта, предоставена от отделните държави членки

ЕС подкрепя проекти за партньорство („Север-Юг“ и „Юг-Юг“) за да се развива капацитетът на сектора на водоснабдяване и канализация чрез предаването на експертни познания и знания от ВиК предприятия, местни органи и други участници във водния сектор. Много от ресурсите, поети като задължение до момента, са помогнали на ВиК предприятия, на които липсва капитал, за разширяване осигуряването на вода за най-бедните слоеве от населението. Освен това, чрез регионалните инструменти на ЕС за комбиниране на заеми и безвъзмездни средства от 2007 г. насам са финансирани около 30 проекта за водоснабдяване и канализация, с което се даде тласък за събиране на повече от 2 млрд. EUR като заеми и инвестиции.

3. ДЕЙСТВИЯ ВЪВ ВРЪЗКА С ЕВРОПЕЙСКАТА ГРАЖДАНСКА ИНИЦИАТИВА (ЕГИ)

Миналите и настоящите действия на ЕС, както са представени по-горе, показват значително признаване на значението на водата като обществено благо, което е от съществено значение за пълното упражняване на правото на живот и всички човешки права. В рамките на своите правомощия и при пълно зачитане на принципа на субсидиарността, ЕС последователно е играл положителна роля, за да се гарантира, че достъпът до безопасна питейна вода и подобрена канализация ще стане реалност за всички както в рамките на Европа, така и извън нея.

В светлината на Европейската гражданска инициатива Комисията се стреми да идентифицира оставащите пропуски и области, в които трябва да се полагат повече усилия на равнище ЕС и на национално равнище, с цел да се отговори на опасенията, които мотивират призива за действие на гражданите.

Комисията се ангажира да гарантира, че измерението, свързано с правата на човека за достъп до безопасна питейна вода и канализация, които трябва да бъдат с най-високото налично качество, физически достъпни и на достъпна цена, ще продължи да е водещо за бъдещите ѝ действия.

Осигуряване на вода с по-добро качество и по-голяма достъпност

Пълно прилагане на законодателството на ЕС в областта на водите от държавите членки е от съществено значение, за да се гарантира достъп до безопасна питейна вода за всички граждани на ЕС. Въпреки значителния напредък, постигнат през годините, достъпът до висококачествено водоснабдяване и канализация може да се подобри в още по-голяма степен, особено за граждани, живеещи в райони, които се обслужват от водоснабдителни системи в малък мащаб.

В новата Седма програма за действие в областта на околната среда (ПДОС)²¹, с която се дават насоки на дейността на ЕС в областта на околната среда, се подчертава, че по-доброто прилагане на правилата на ЕС ще бъде необходимо, за да се възползват

²¹ Решение 1386/2013/ЕС на Европейския парламент и на Съвета 20 ноември 2013 г. относно Обща програма на Европейския съюз за действие за околната среда до 2020 г. „Да живеем добре в пределите на нашата планета“

всички граждани на ЕС от високите стандарти за безопасност на питейната вода и водите за къпане до 2020 г. Повече трябва да се направи във връзка с:

- осигуряване по-високо качество на питейната вода за малките доставчици (т.е. обслужващи по-малко от 5 000 души), които предоставят вода за около 65 милиона души в ЕС;
- поддържане и подновяване на съществуващата инфраструктура, като се обръща специално внимание на иновациите за повишаване на ефективността; както и
- изграждане на липсващата инфраструктура за отпадъчните води (системи за събиране и третиране), по-специално в източноевропейските държави членки.

Всичко това изисква наличието на достатъчно финансиране, подходящи приоритети и добро управление, включително национален и местен административен капацитет за планиране, координация и прилагане на инвестициите. Решенията на държавите членки относно техните приоритети за разходите за бъдещо финансиране от ЕС²² ще бъдат особено важни, за да се преодолеят установените недостатъци. Комисията ще се постарее да гарантира, че държавите членки използват пълния потенциал на значителните възможности за финансова подкрепа от ЕС във водния сектор, предвидени в новия финансов програмен период (2014—2020 г.), по-специално посредством инвестиционен приоритет, специфично насочен към управлението на водите.

Комисията ще увеличи усилията си за **пълно прилагане на законодателството на ЕС в областта на водите** от държавите членки, като работи в тясно сътрудничество с тях и със заинтересованите страни за въвеждане на предложенията, представени в плана за водните ресурси за 2012 г.²³, в който основните предизвикателства пред политиката на ЕС в областта на водите вече са били установени.

Комисията също така ще продължи да извършва преглед на законодателството на ЕС в областта на водите. Правилата за приоритетните вещества във водата²⁴ бяха засилени през 2013 г. и Директивата за подпочвените води²⁵ е в процес на актуализация. По същия начин Комисията работи заедно с държавите членки и заинтересованите страни за адаптиране на разпоредбите за мониторинг и анализ на Директивата за питейната вода към научния и технически напредък. Освен това, и като отбелязва по-специално опасенията, изразени по отношение на малките доставчици на питейна вода, Комисията ще постави началото на **обществена консултация в рамките на ЕС**, за да се оцени нуждата от подобрения и как те биха могли да бъдат постигнати. Комисията също така

²² За европейските структурни и инвестиционни фондове приоритетите за разходи за всяка отделна страна от ЕС понастоящем се финализират в рамките на споразуменията за партньорство и оперативните програми, изготвени от държавите членки и съгласувани с Комисията.

²³ COM(2012) 673 final

²⁴ Вещества, представляващи съществен риск за или посредством водната среда. Директива 2013/39/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 12 август 2013 г. за изменение на директиви 2000/60/ЕО и 2008/105/ЕО по отношение на приоритетните вещества в областта на политиката за водите

²⁵ Директива на Съвета от 17 декември 1979 г. относно опазването на подземните води от замърсяване, причинено от определени опасни вещества, *ОВ L 20, 26.1.1980 г., стр. 43—48.*

ще изготви преглед на Рамковата директива за водите и ще предложи необходимите изменения към нея²⁶.

По отношение на ключовото измерение за **достъпността на цените на водата**, предприемане на действия на национално ниво остава от основно значение. Такива действия са неделима част от политиките на държавите членки за намаляване на бедността и социалното изключване, които също се подкрепят и допълват на ниво ЕС²⁷. Мерки за защита хората в неравностойно положение, са от още по-голямо значение, като се има предвид увеличаването на въпросите, свързани с оскъдицата на водата по време на икономическата криза, и неспособността на някои хора да плащат своите сметки за вода. Поради това Комисията приканва държавите членки, които действат в рамките на своите компетенции, да гарантират достъп до минимално водоснабдяване за всички граждани, в съответствие с препоръките на Световната здравна организация²⁸, като правилно прилагат Рамковата директива за водите.

Гарантиране на неутралност по отношение на предоставянето на свързани с водата услуги

Комисията ще продължи да гарантира пълно спазване на правилата на Договора, изискващи от ЕС да остане неутрален по отношение на националните решения, регулиращи режима на собственост на водните предприятия²⁹, като същевременно се внимава за спазването на ключовите принципи на Договора, като прозрачност и равно третиране. Във връзка със загрижеността, изразена от гражданската инициатива, че водоснабдяването и управлението на водните ресурси не следва да бъдат подлагани на „правилата на вътрешния пазар“ и че „услугите, свързани с водата, следва да се изключват от либерализацията“, Комисията потвърждава, че новото законодателство в областта на обществените поръчки не се прилага, когато местните органи решат сами да предоставят услугите посредством съвместно предприятие или чрез дъщерно предприятие³⁰.

²⁶ В съответствие с изискванията на член 19, параграф 2 от директивата

²⁷ Вж. по-специално Пакета за инвестициите в социалния сектор, публикуван от Комисията през февруари 2013 г. (<http://ec.europa.eu/social/home.jsp?langId=bg>).

²⁸ Според СЗО са необходими между 50 и 100 литра вода на човек на ден, за да се гарантира, че повечето от основните му нужди са задоволени и не възникват сериозни опасения за неговото здраве. Достъпът до 20—25 литра вода за един човек на ден представлява минимум, но предизвиква опасения относно здравето, тъй като това количество е недостатъчно за задоволяване на основните изисквания за хигиена и за консумация.

Вж.: <http://www.ohchr.org/Documents/Publications/FactSheet35en.pdf>.

²⁹ С член 345 от Договора за функционирането на ЕС (ДФЕС) ясно се установява „принципът на неутралност“ във връзка с правилата, регулиращи системата на собственост в държавите членки. ЕС следователно не може да предприема правни действия, които засягат правилата, регулиращи режима на собственост, включително тези, засягащи собствеността на предприятия, които предоставят обществени услуги, като например осигуряването на вода. Също така няма правно основание в Договорите, което да даде възможност за приемането на правен акт на ЕС за налагане на задължения на дружествата по отношение на реинвестиране на печалбата им или за управление на тяхната акционерна структура.

³⁰ При определени условия, посочени в членове 28, 29 и 30 на Директива 2014/XX/ЕС на Европейския парламент и на Съвета относно възлагането на обществени поръчки от

В международните търговски преговори Комисията също ще продължи да се ангажира активно с търговските партньори, за да гарантира, че националните, регионалните и местните решения за избор за управлението на водните услуги са спазени и надлежно защитени.

Както бе споменато по-горе, спецификата на услугите, свързани с водата, и канализационните услуги, както и тяхната важност за удовлетворяване на основните нужди на населението, бяха последователно възприети в законодателството на ЕС. Новите правила на ЕС за възлагане на договори за концесия, приети от Европейския парламент и Съвета на 26 февруари 2014 г., са само последният пример за това. Вследствие на обществените опасения, изразени по време на законодателния процес, Комисията предложи да изключи изрично концесиите за питейната вода, както и някои концесии за пречистване на отпадъчните води, от обхвата на тези правила. Също така това е в отговор на опасенията, изразени в инициативата Right2Water („Право на вода“).

По-голяма прозрачност

Прозрачността може да играе ключова роля в подобряването на достъпа на гражданите до услугите, свързани с водата, и канализационните услуги, което оказва въздействие върху неговите три измерения (т.е. физическа достъпност, достъпност на цената и качество). Необходимостта от прозрачност е вдъхновила разпоредбите в Рамковата директива за водите. В член 14 се изисква европейските граждани да бъдат информирани и консултирани по време на процеса, който води до приемането на планове за управление на речните басейни, както и органите да обясняват как техните становища са били взети предвид. Освен това законодателството на ЕС гарантира правото на достъп до информация за околната среда, съхранявана от или за нуждите на публичните органи и определя основните срокове, условия и практическите мерки за неговото упражняване, като по този начин се допринася за по-голяма прозрачност на политиките³¹.

Комисията е съгласна, че трябва да се направи повече за подобряване на количеството и качеството на информацията, достъпна за гражданите по отношение на качеството на водите и услугите. По-добра информация може да **оправомощи гражданите**, като им позволява да следват и по-активно да участват в решенията за управление на водата, които в по-голямата си част се вземат на национално, регионално или местно равнище.

Комисията ще продължи да разработва **нови инициативи за подобряване на прозрачността за гражданите**. Съгласно Директивата за пречистването на градските отпадъчни води Комисията работи в тясно сътрудничество с държавите членки, по-специално с набор от пилотни държави, за създаване на нови информационни системи, които правят ключовата информация, свързана с изпълнението на стандартите, лесно достъпна за гражданите онлайн (*Структурирани рамки за прилагане и информиране (СРПИ)*).

възложители, извършващи дейност във водоснабдяването, енергетиката, транспорта и пощенските услуги (приета от Европейския парламент и Съвета на 26 февруари 2014 г., предстои да бъде публикувана).

³¹ Директива 2003/4/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 28 януари 2003 г. относно обществения достъп до информация за околната среда и за отмяна на Директива 90/313/ЕИО на Съвета

Комисията ще разработи подобен подход, за да се увеличи прозрачността за потребителите по отношение на качеството на питейната вода. Подобно на ролята си в областта на градските отпадъчни води, Комисията би могла да помогне на държавите членки да определят видовете информация, необходима, за да се създадат съпоставими данни в целия ЕС. Съществуващата информационна система за водите в Европа³² би могла да предостави единна отправна точка за такава информация.

Освен това, Комисията е готова да проучи идеята за въвеждане на **стандарты за качеството на водата** като начин за оправомощаване на гражданите. Комисията също така е готова да насърчи по-структуриран диалог между заинтересованите страни, като събере заедно обществени и частни оператори на услуги, също както и да си сътрудничи със съществуващите инициативи³³, за да осигури един по-широк набор от **показатели и стандарти за свързаните с водата услуги**. Те ще бъде първа стъпка към значително подобряване на прозрачността и отчетността на доставчиците на свързаните с водата услуги, като се предостави на потребителите достъп до съпоставими данни за ключовите икономически, технически и качествени показатели за изпълнение на ВиК операторите.

По-интегриран подход за предоставянето на помощ за развитие

Комисията се ангажира да гарантира, че **измерението, свързано с правата на човека, на достъпа до безопасна питейна вода и канализация**, ще остане в центъра на нейната политика за развитие. ЕС възнамерява да продължи своите усилия за постигането на универсален достъп до вода и канализация като ключова част от неговата политика за развитие. Въпреки постигнатия напредък над 4 000 деца на възраст до пет години умират всеки ден от заболявания, свързани с липсата на достъп до безопасна питейна вода.

През програмния период 2014—2020 г. финансовата помощ от ЕС ще се съсредоточи върху определен брой целеви сектори във всяка партньорска държава, като се отдава приоритет на области, в които нуждата е най-осезаема, за да се гарантира, че помощта се изразходва по ефективен начин и че с нея се постигат възможно най-добрите резултати³⁴. **Подкрепата за сектора на водоснабдяването, канализацията и хигиената (WASH)** ще бъде по-добре насочена към онези държави партньорки, които са идентифицирали водоснабдяването и канализацията като приоритетен сектор при изготвянето на своите национални индикативни програми. Комисията ще координира с държавите партньори, държавите членки и другите партньори за развитие, за да гарантира, че е налице подходящо покритие на сектора на водоснабдяването, канализацията и хигиената във всички държави партньори.

Същевременно действията на ЕС ще се насочат към по-интегриран подход, като създаването на **полезни взаимодействия между водоснабдяването, енергетиката и продоволствената сигурност** ще бъде водещ принцип за бъдещи действия, по-специално на регионално ниво. Тъй като продоволствената сигурност е приоритетен сектор за повече от 50 страни, интервенциите по линия на сектора на водоснабдяването,

³² <http://water.europa.eu/>

³³ Например: <http://www.waterbenchmark.org>

³⁴ Както е посочено в съобщението „Програма за промяна“, COM(2011) 637

канализацията и хигиената ще бъдат насочени в програми за осигуряване на прехрана, за да се осигури въздействие върху проблема с недохранването на развиващите се страни. Съгласно новата финансова рамка (2014—2020 г.) над 3 млрд. EUR ще бъдат заделени за провеждане на интервенции във връзка с храненето, от които секторът WASH е един от най-важните.

Въпросите, свързани с водата, също ще бъдат разгледани в рамките на тематичните инструменти чрез тяхната връзка със селското стопанство, енергетиката и сигурността. Тематична програма за глобалните обществени блага и предизвикателства ще се стреми към укрепване на съгласуваността на външните действия и тяхната връзка с други политически инициативи на ЕС, като например политиките на ЕС в областта на изменението на климата и енергийните политики, биологичното разнообразие, околната среда, управлението на водните ресурси и водната дипломация и др.

Комисията ще продължи своята силна ангажираност спрямо **хуманитарните действия в сектора WASH**, предназначени за извънредни ситуации и за предотвратяването на такива ситуации. Това е с оглед на увеличаване на риска от конфликт, предизвикан от напрежението върху водните ресурси, както и на нарастващите хуманитарни нужди, свързани с водите, в градската среда. Комисията ще продължи да изпълнява своята текуща работа за увеличаване още повече на навременността, ефикасността и ефективността на хуманитарната помощ чрез засилване на механизмите за координация между партньорите в хуманитарната сфера.

Насърчаване на публично-частни партньорства

Нараства осъзнаването на потенциала на **партньорствата с нестопанска цел във водния сектор**. През последните десет години Съвместният фонд за водата АКТБ—ЕС изигра водеща роля в това отношение чрез действия за развитие на капацитета на публичните органи в страните от АКТБ. Оценката на този съвместен фонд и неговото въздействие бе поръчана през 2013 г. и понастоящем се извършва. Резултатите от тази оценка ще бъдат надлежно взети под внимание и ще бъдат включени в бъдещия програмен подход и решения.

Подкрепа за публично-частните партньорства ще бъде също така предоставена в контекста на програмите за подкрепа на сектора WASH в страните партньори, които са избрали водоснабдяването като целеви сектор. Въз основа на опита от минали и текущи проекти Комисията ще се стреми да определи нови възможности за партньорство („Север-Юг“ и „Юг-Юг“), за да се развива капацитетът на сектора на водоснабдяването и канализацията чрез предаването на експертни познания и знания между ВиК предприятията, местните органи и други участници във водния сектор.

Последващи действия по Конференцията Рио + 20

ЕС ще продължи своите усилия за постигане на всеобщ достъп до вода и канализация и в контекста на последващите действия по Конференцията на ООН за устойчивото развитие (Рио + 20) от 2012 г., по време на която бе признато, че водоснабдяването е в основата на устойчивото развитие.

В декларацията на министрите от „Рио+20“ „Бъдещето, което искаме“³⁵, световните лидери потвърдиха ангажимента си да спазват човешкото право за достъп до безопасна питейна вода и канализация, за прогресивно осъществяване на достъпа до безопасна и достъпна по цена питейна вода и канализация за всички (т.е. отвъд целите на Декларацията от Йоханесбург и ЦХР) и за значително подобрене на прилагането на интегрираното управление на водните ресурси.

В неотдавнашното си съобщение „Достоен живот за всички: Премахване на бедността и осигуряване на устойчиво бъдеще за света“³⁶ Комисията подчертава водоснабдяването като един от секторите, който трябва да бъде разгледан по интегриран начин за постигането на основно човешко развитие и приобщаващ и устойчив растеж в програмата за развитие за периода след 2015 г., която следва да бъде разработена на равнище ООН. В заключенията на Съвета от 25 юни 2013 г.³⁷ се посочва, че в рамката за периода след 2015 г. трябва да се интегрират икономическият, социалният и екологичният стълб на устойчивото развитие по балансиран начин, за да се насърчат основните жизнени стандарти (включително водоснабдяване и канализация), основни движещи сили на „зелената икономика“ и устойчивото използване, управление и опазване на природните ресурси.

В Доклада³⁸ на Работната група на високо равнище на ООН относно програмата за развитие за периода след 2015 г. бе предложена цел за водоснабдяването и канализацията, като по този начин те се изтъкват като нововъзникваща приоритетна област в рамката за периода след 2015 г.

Комисията подготвя последващо Съобщение относно рамката за развитие за периода след 2015 г.³⁹, в което се определят приоритетните цели и задачи и в което ще бъдат разгледани въпросите относно водоснабдяването и канализацията. На международно равнище Отворената работна група във връзка с целите на устойчивото развитие⁴⁰ също работи върху определени цели и задачи. Тя ще представи своето предложение пред общото събрание на ООН през септември 2014 г. и този резултат впоследствие ще бъде включен в междуправителствените преговори, водещи към заключителна среща на върха, която ще се проведе през септември 2015 г., на която ЕС и неговите държави членки ще продължат да играят ключова роля.

4. ЗАКЛЮЧЕНИЯ

Комисията приветства мобилизирането на европейските граждани в подкрепа на достъпа до вода и канализация както в Европа, така и на световно равнище. Комисията подчертава значението на измерението, свързано с правата на човека за достъп до

³⁵ <http://www.un.org/en/sustainablefuture/>

³⁶ COM(2013) 92 final

³⁷ http://www.eu-un.europa.eu/articles/en/article_13692_en.htm

³⁸ http://www.un.org/sg/management/pdf/HLP_P2015_Report.pdf

³⁹ Работна програма на Комисията за 2014 г., COM(2013)739

⁴⁰ На Отворената работна група на Общото събрание на ООН, състояща се от 30 члена, беше възложено със заключителен документ от Конференцията „Рио + 20“ да подготви предложение относно целите на устойчивото развитие (ЦУР), което да бъде разгледано от Събранието на 68-та сесия на ООН.

безопасна питейна вода и канализация и ще продължи да гарантира, че тези принципи да останат в сърцевината на нейните политики. На ниво ЕС Комисията ще надгражда над предходната си работа и ще продължи да увеличава и подобрява достъпа до вода и канализация за цялото население чрез политики в областта на околната среда и финансиране за инфраструктурата.

Комисията ще продължи също така да осигурява неутралност на ЕС по отношение на националните, регионалните и местните решения за предоставяне на свързани с водата услуги, като същевременно обръща внимание на това, че ключовите принципи на Договора, като например прозрачността и равното третиране, са спазени. Комисията също така ще продължи да следи внимателно за загрижеността на общественото относно спецификата на свързаните с водата услуги, както направи в контекста на законодателния процес относно правилата на ЕС за концесиите.

Увеличаването на прозрачността за гражданите на ЕС ще бъде в основата на бъдещите усилия на ЕС в тази област. Целта ще бъде да се оправомощят хората чрез преодоляване на пропуските в информацията, които ги възпрепятстват да се ангажират по-активно в решенията за управление на водите на местно, регионално и национално равнище.

В световен мащаб Съюзът продължава да е ангажиран с програмата за развитие за периода след 2015 г. и с повсеместното прилагане на целите за устойчиво развитие и ще продължи активно да насърчава достъпа до безопасна питейна вода и канализация и интегрираното управление на водните ресурси чрез своята политика за развитие, по-специално чрез финансов ангажимент от повече от 3 млрд. EUR за провеждане на интервенции във връзка с храненето, включително за водоснабдяване и канализация (2014—2020 г.).

В отговор на призива на гражданите за действие Комисията се ангажира да предприеме конкретни стъпки и да работи по редица нови действия в области, които са от пряко значение за инициативата и нейните цели. По-специално Комисията ще:

- засили прилагането на своето законодателство в областта на качеството на водите, като се основава на ангажиментите, представени в 7-та ПДОС и Плана за водните ресурси;
- постави началото на широка обществена консултация относно Директивата за питейната вода, по-специално с оглед на подобряването на достъпа до качествена вода в ЕС;
- подобри прозрачността относно управлението на данните за градските отпадъчни води и питейната вода и ще проучи идеята за въвеждане на стандарти за качеството на водата;
- проведе един по-структуриран диалог между заинтересованите страни относно прозрачността във водния сектор;
- сътрудничи със съществуващите инициативи за осигуряване на по-широк набор от показатели за свързаните с водата услуги;
- стимулира иновационните подходи за помощта за развитие (например подкрепа за партньорството между водните оператори и за публично-частните партньорства); ще насърчи обмена на най-добри практики между държавите

членки (напр. на инструменти за солидарност) и ще идентифицира нови възможности за сътрудничество;

- насърчава всеобщия достъп до вода и канализация като приоритетна област за бъдещите цели на устойчивото развитие.

И накрая, Комисията приканва държавите членки, като действат в рамките на своите компетенции, да вземат под внимание опасенията, изразени от гражданите чрез тази инициатива, и ги насърчава да активизират усилията си за гарантиране на предоставянето на безопасна, чиста и достъпна вода за всички.

В съответствие с член 10, параграф 2 от Регламента относно Европейската гражданска инициатива за настоящото съобщение ще бъдат уведомени организаторите на инициативата, както и Европейският парламент и Съветът, и съобщението ще бъде оповестено публично.